

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) [www. economy.nayka.com.ua](http://www.economy.nayka.com.ua) | № 4, 2021 | 29.04.2021 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.4.73](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.73)

УДК 338.48-53:502

В. О. Бойко,
к. е. н., доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу й іноземних мов,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0002-8032-5731

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ ЯК СКЛАДОВА ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

V. Boiko
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Tourism,
Hotel and Restaurant Business and Foreign Languages,
Kherson State Agrarian and Economic University

ECOLOGICAL TOURISM AS A COMPONENT OF A GREEN ECONOMY

В умовах карантину, пов'язаного з пандемією COVID -19, екологічний туризм один із популярних напрямів відпочинку, що користується попитом. Пов'язано це з тим, що людство зрозуміло наскільки згубна екологія та агресивні фактори міського середовища, а екотуризм дозволяє побути наодинці з природою і захиститись від шкідливих подразників. У статті охарактеризовано екологічний туризм як напрям зеленої економіки. Вивчено сучасні тенденції і перспективи розвитку екологічного туризму в Україні в умовах посилення глобалізаційних процесів. Відображено головні чинники впливу на формування екологічного туризму. Приведено приклади розвитку екологічного туризму у Херсонській області. Для ефективного розвитку екологічного туризму в Україні має сенс запозичення прикладу європейської туристичної практики і розвиток таких форм туризму як природні парки, екостежки, еко-курорти, еко-котеджі, глемпінги та інші.

Under quarantine, related to the COVID-19 pandemic, ecological tourism is one of the most popular trends in leisure activities, enjoying demand. It is caused by the fact that people understand that the ecosystem of urban environments is unhealthy and its factors are aggressive. On the contrary, eco-tourism allows being alone with nature and avoiding harmful irritants.

The paper characterizes ecological tourism as a trend in a green economy. It examines the modern tendencies and prospects of the development of ecological tourism in Ukraine under conditions of increasing globalization processes. The study reflects the main factors affecting the formation of ecological tourism. It gives the examples of the development of ecological tourism in Kherson region.

In order to develop ecological tourism in Ukraine effectively it is desirable to follow the examples of European tourism practices and develop such types of tourism as nature parks, eco-paths, eco-resorts, eco-cottages, glampings etc.

Global strategies of social-economic and ecological development determine a significant role of tourism industry as one of the most important areas of the country's activity. With the transition of Ukraine to the principles of self-government and self-sufficiency, as a result of the processes of

decentralization, green tourism will become a stimulating factor increasing the effectiveness of economic development of rural territories. Green tourism generates social welfare, it is considered to be a major sector of diversification of the agrarian sector of economy and maintenance of public welfare, and its development requires special measures during long-term restrictions of the movement of internal and external tourist flows.

According to the forecasts of the leading world experts, ecological tourism has good prospects, the more investments it will receive, the faster and more effective the solution to most ecological problems will be found. Ecological tourism has all chances to change people for the better, developing foundations of ecological culture.

Ключові слова: «зелені» проекти; екологічний туризм; чинники формування екотуризму; компоненти екотуризму; екостежки; еко-курорт; еко-котедж; глемпінги.

Key words: “green” projects; ecological tourism; factors of eco-tourism formation; eco-tourism components; eco-paths; eco-resort; eco-cottage; glamping.

Постановка проблеми. Екологічний туризм як напрям зеленої економіки з’явився у 80-х - вважається, що вперше його використав мексиканський архітектор Ектор Себальос-Ласкурайн, який розробляв «зелені» проекти для великих міст. У той час відпочинок на лоні природи став надзвичайно популярний у жителів мегаполісів, які втомилися від асфальту і автомобільного смогу. Масовий туризм наносив навколишньому середовищу непоправної шкоди: не займані раніше території забудовувалися величезними готелями і перетворювалися в туристичні резервації. Себальос-Ласкурайн запропонував зовсім інший, екологічний підхід до туризму: відпочивати, не руйнуючи природи, відмовитися від культури комфорту заради збереження її чистоти. Ідею підтримали не тільки природоохоронні організації, а й туристичні, і в 1990 р. було створено Міжнародне товариство екотуризму (TIES - The International Ecotourism Society) [1].

Останнім часом екологічний туризм впевнено почав займати значиме місце у світовій туристичній галузі. Відповідно до оцінок експертів Всесвітньої туристичної організації (ВТО) екологічний туризм і надалі буде розвиватися такими ж високими темпами. Це позитивно впливатиме в першу чергу на економічний розвиток країн, які ще мають у своєму розпорядженні збережені безцінні природні ресурси. За визначенням науковців екологічний туризм – це незабутні подорожі основною метою яких є вивчення та збереження культурного доквілля, головна місія якого захист та збереження безцінних природних краєвидів які відкривають перед туристами всю їх красу. Це і є його суттєва відмінність від інших різновидів туризму, які несвідомо, але все ж таки наносять шкоду навколишньому природному середовищу. Щоб звести до мінімуму негативні наслідки від функціонування світової туристичної галузі необхідно більш раціонально і дбайливо використовувати природні і культурно історичні пам’ятки, щоб вони були доступні для ознайомлення майбутнім поколінням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв’язку з загостренням глобальної екологічної катастрофи, яка може порушити природні умови людської життєдіяльності, все більше науковців у своїх дослідженнях приділяють увагу цій тематиці. Зокрема, Посоховим І.С. та Сагайдачною А.В. [2] досліджено теоретичні аспекти поняття «екологічний туризм», виявлені необхідні ресурси на сучасному етапі розвитку екологічного туризму в країні та визначені головні перспективи.

Перспективним сектором розвитку туристичної індустрії Мазур С. А. та Прилуцький А. М. [3] визначають сільський зелений туризм, особливо для національної економіки країни, що пов’язано з перевагами, які він приносить за умови успішного розвитку і, перш за все, це збільшення доходів і зростання добробуту населення, зростання робочих місць не тільки в самій галузі, але і в суміжних обслуговуючих галузях. Бондар Ю., Легінькова Н. [4] визначили, що внаслідок загострення екологічної ситуації та зростання популярності ідей зі збереження та захисту навколишнього середовища поміж туристів з’явився попит на такий певний вид, як «зелені» подорожі.

Деякі науковці по різному трактують «сільський» та «зелений» туризм, де останній відноситься до будь-якої категорії туристичної діяльності, котра має взаємозв’язок до навколишнього середовища, а сільський туризм базується виключно в межах сільських територій. Сердюкова О. М. [5] визначає сільський туризм як категорію реалізації вільного часу у вигляді стаціонарного відпочинку, де основною метою туристичної діяльності являється енергійне дослідження дикої природи, глибоке пізнання та прийняття традицій, звичаїв та культури відповідної місцевості.

Биркович В. І. [6] зазначає, що сільський зелений туризм значним ступенем узгоджуються із новітніми пріоритетами сталого еколого-економічного розвитку країни, а саме: захист навколишнього та культурного середовища, економічна протекція благополуччя місцевої та сільської громади, постачання туристам місцевих екологічних продуктів харчування. Тимчук С. [7] запропонувала напрями покращення екопродукту, запровадження стандартизації та удосконалення комплексу супутніх екотуристичних послуг як складової

стимулювання підприємницької ініціативи для підвищення соціально-економічного рівня життя населення у межах сільських територій України.

Трусова Н., Кирилов Ю., Грановська В. та інш. [8] доводять, що підприємництво у сфері зеленого туризму є специфічним видом туристичної діяльності, має соціальний, екологічний та економічний вплив на розвиток сільських територій регіону.

Досліджуючи проблематику розвитку сільського зеленого туризму Бойко В.О. [9-12] доводить, що сучасне управління туристичною діяльністю повинно бути соціально відповідальним та екологічним. Впровадження принципів сталого розвитку у туристичну сферу дозволить досягти конкурентних переваг туристичного напрямку загалом та окремого підприємства гостинності. Завдяки активному впливу менеджменту на посилення екологічної свідомості туристів як споживачів туристичних послуг, а також працівників у галузі туризму і гостинності – як виробників туристичних послуг, для всіх учасників ринку будуть досягнуті значні економічні та конкурентні переваги на мікро- і макрорівні. Однак, питання пов'язані з негативним впливом масового туризму на довкілля на часі і залишаються актуальними.

Мета дослідження. Головною метою статті є вивчення сучасних тенденцій і перспектив розвитку екологічного туризму в Україні в умовах посилення глобалізаційних процесів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Екотуризм, як один з видів туризму, зародився ще у 70-х роках минулого століття в США та в розвинених країнах Європи. Основна причина зародження екологічного туризму на сучасному етапі – це навантаження на природні та культурно історичні ресурси і вони зростають прямо пропорційно темпам росту кількості туристських відвідувань. Стає очевидним протиріччя між задоволенням туристського попиту і раціональним використанням природних ресурсів.

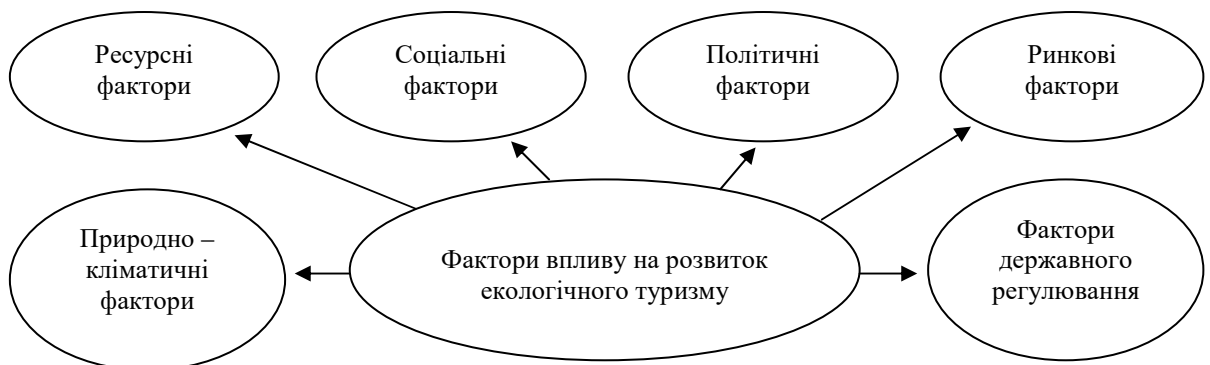
Основні компоненти екотуризму:

- «пізнання природи», тобто подорожі передбачають наявність елементів вивчення природи, отримання туристами нових знань та навичок;
- «збереження екосистеми» передбачає відповідну поведінку групи на маршруті та участь туристів, туроператорів у програмах й заходах щодо захисту навколишнього середовища;
- «поважання інтересів місцевих жителів» – дотримання місцевих законів та звичаїв, а також вклад туризму в соціально-економічний розвиток туристських центрів.

Екологічний туризм в Україні почав розвиватись не так давно, але сьогодні вже багато учасників туристичного ринку пропонують свій продукт з префіксом «еко». Проте слід визнати, що далеко не кожен з них усвідомлює класичне розуміння терміну «екотуризм», в основі якого не лише відпочинок на природі, але також освітня складова, свідомість туристів та ключова роль місцевої культури [13].

Головні чинники впливу на формування екологічного туризму можна розділити на дві групи: статичні і динамічні. Статичні мають незмінне в часі значення, до цієї групи належать природно-кліматичні, географічні, культурно-історичні фактори, де суб'єкти туристичного бізнесу тільки підлаштовують відповідну територію для надання туристичних послуг, та створюють більш доступні природні умови для перебування. Такі складові як: матеріально-технічні, соціально-економічні, політичні та демографічні являються структурними елементами динамічних чинників, для яких властиво мати різну оцінку, значення, та ті котрі видозмінюються в часі та просторі.

Оскільки дана рекреаційно-туристична діяльність розвивається під впливом значної чисельності факторів, їх можна згрупувати у наступні групи: (рис. 1).

Рис. 1. Фактори впливу на розвиток екологічного туризму

Джерело: сформовано автором на основі: [16]

- природно – кліматичні фактори: кліматичні, географічні та екологічні умови, наявність та достатність природних ресурсів тощо;
- ресурсні фактори передбачають наявність трудових та матеріальних ресурсів, можливість залучення фінансових ресурсів;
- політичні фактори включають геополітичну обстановку, політичну стабільність, стан криміногенної ситуації тощо;

- соціальні фактори передбачають вплив соціальної напруги, зайнятість населення, демографічні показники тощо;
- ринкові фактори полягають у наявності конкурентів, вибагливих споживачів чи спеціалізованого попиту;
- фактори державного регулювання включають грошово-кредитну політику, бюджетну політику, регіональну політику, сертифікацію продукції, ліцензування та ін.

Позитивний ефект факторів на розвиток та становлення екотуризму забезпечує країні високі економічні результати: стабільний розвиток економічної діяльності та успішне вирішення соціальних питань. Проте, процес сильно гальмує складна логістика - якість доріг в Україні, як ми всі знаємо, залишає бажати кращого. Справу ускладнює і те, що чиновники, туристичні агенції та інші представники індустрії часто трактують поняття екотуризму дуже просто, зараховуючи до екологічних подорожей будь-які виїзди за місто на природу.

Наслідуючи приклад європейської туристичної практики у країні почали з'являтися нові форми екотуризму, такі як природні парки, еко-курорти, еко-котеджі, екостежки, глемпінги та інші.

- Еталонна модель еко-комплексу має добре підготовлений персонал та професійних путівників, які спілкуються з гостями закладу. Розташовані на незайманих природних територіях, часто мають значне екологічне значення та потужні програми захисту навколишнього природного середовища. Підтримують етичну практику працевлаштування та сприяють розвитку місцевої економіки. Застосовують найкращі технології для зменшення використання енергії та раціонального поводження з відходами.

- Еко-курорт - візуально та за конструкторським рішенням схожий на еталонну модель, однак відрізняється за призначенням і зазвичай розташований біля водних об'єктів і орієнтований на надання розважальних послуг та інших особистих послуг (природні оздоровчі спацентри, заняття йогою тощо).

- Еко-котеджі та кемпінги - невеликі будиночки або кемпінги, які розташовані в природних районах, з мальовничими краєвидами, зазвичай побудовані доволі давно та для певних цілей, не пов'язаних з туризмом. Багато з них адаптовані та утримуються для проживання. Протягом останніх кількох років «глемпінг» став одним із тих популярних брендів туристичної галузі, що набув великої популярності серед мандрівників. Поєднуючи слова «гламур» та «кемпінг», ця тенденція зросла, оскільки підйом масового туризму змусив більше людей сприйняти екологічний дух відповідальних подорожей.

- Сільські еко-комплекси - прості приватні помешкання, розташовані у сільській місцевості або в невеликих селах поблизу природного заповідника. Обслуговуючий персонал та гіді - місцеві жителі, що не мають професійних навичок. Надають можливість побачити екзотичну дику природу, однак не зовсім ізольовано від цивілізації.

- Еко-ферми - сільські проекти, що використовують фермерські будинки, та інші приміщення ферм. Деякі з них є пристосованими або побудованими за призначенням. Ці проекти мають на меті отримання додаткового доходу для фермерів та малих громад [14,15].

Херсонщина є екологічно-чистою, інвестиційно-привабливою та відкритою для співпраці зі своїми невичерпними природними та людськими ресурсами. Туризм, відпочинок, лікування та оздоровлення набувають все відчутнішого значення в соціально-економічному розвитку області.

Одним із прикладів розвитку екотуризму у Херсонській області є комплекс Зелені Хутори Таврії - єдиний в східній Європі комплекс, розташований на незайманій природі Таврійської лісостепової зони. Територія хуторів займає більше ста гектар, на яких можливий справжній активний відпочинок на свіжому повітрі, а також відпочинок з дітьми, святкування весілля, днів народжень та інших свят. Але відпочинок на хуторах не простий, він обов'язково принесе користь і задоволення. Крім свіжого і чистого повітря Зелені Хутори Таврії пропонують познайомитися з народними ремеслами та культурою України.

По всій території комплексу розміщено безліч невеликих тематичних хуторів. Господар хутора зустрічає гостей, розповідає про ремесло і демонструє свою майстерність, у нього можна пройти майстер-клас і зробити подарунок або оберіг власними руками. На хуторах можна ознайомитися з ковальським і гончарним ремеслом, гутництвом, ткацтвом, зробити ляльку-мотанку, побувати на стрілецькому і гарматному дворах, відвідати кінний двір і покататися на конях, на художньому хуторі помалювати, зробити оберіг або познайомитися з виробами з бісеру, на козацькому хуторі - дізнатися історію грошей України та власноруч зробити монету на щастя, на рибальському хуторі - спробувати домашнього квасу, ознайомитися з технологією ваяння з вовни, свічною справою, миловарінням, або спробувати свої сили в скелелазінні чи мотузковому парку.

Для дітей, крім майстер-класів, на хуторах є багато цікавого: лавка з готовими сувенірами та подарунками, гойдалки, басейни, катання на квадроциклах, водні канали для купання, а також танцювальний майданчик.

І звичайно ж, на Зелених Хуторах Таврії, можна поїсти справжній, смачний український обід: борщ, пампушки, свіжі овочі, пюре з картоплі з м'ясом, компот. Або з'їсти свої страви, які привезли з собою, досить знайти затишний куточок для розміщення, а таких куточків на хуторах – безліч.

За рахунок розвитку сільського зеленого туризму підвищується матеріальний добробут та частково вирішуються проблеми зайнятості сільського населення. Щорічно в рамках Міжнародного туристичного форуму «Херсонщина – відпочинок, лікування, подорожі в екологічних умовах Таврії» проводяться засідання секцій «Сільський зелений туризм – перспективний напрям відродження села», на яких презентується потенціал сільських територій Херсонської області у сфері зеленого туризму[17].

Коронавірус цього року вніс суттєві зміни до планів відпочинку багатьох людей не лише для зовнішнього, але й для внутрішнього туризму. Громадяни України, для яких ціни відпочинку на морських і гірських карпатських курортах є завищеними, здійснюють подорожі по відомим їм мальовничим місцям автівками, маючи власні намети для відпочинку та альтернативне харчування замість готельних номерів, ресторанів і кафе [18,19]. На даний час важкого передбачити бажання людей продовжувати подорожі так само як і раніше, бо дехто з них вимушений через економічні проблеми обмежити себе у відпочинку.

Згідно прогнозів провідних світових експертів екологічний туризм має велике майбутнє, чим більше він отримає капіталовкладень, тим швидше та результативніше будуть вирішуватися більшість екологічних проблем. Екологічний туризм має всі шанси змінити людину в кращий бік, сформувавши базові основи екологічної культури.

Висновки. Світові стратегії соціально-економічного й екологічного розвитку визначають значну роль туристичної галузі, як однієї з найважливіших сфер життєдіяльності. Все більшої популярності і розповсюдженості серед населення в період світової економічної кризи, викликаній пандемією, набуває зелений туризм. З переходом України на засади самоврядування та самозабезпечення, в результаті процесів децентралізації, зелений туризм стане стимулюючим фактором підвищення ефективності економічного розвитку сільських територій.

З розвитком зеленого туризму створюються суспільні блага, він визначається як пріоритетний сектор диверсифікації аграрного сектору економіки і підтримки добробуту сільського населення, але вимагає особливих заходів під час довготривалих обмежень руху як внутрішніх так і зовнішніх туристичних потоків. В умовах карантину головним туристичним трендом претендують стати так звані мікролокації, суть яких полягає в коротких відпустках ближче до дому далеко від популярних туристичних маршрутів, це зекономить час, гроші та знизить вплив подорожей на навколишнє середовище.

Список літератури.

1. Еко невидаль. Екологический туризм и где его искать. URL: <https://ecosphere.press/2020/09/01/eko-nevidal/>
2. Посохов І.С., Сагайдачна А.В. Перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм»*. Вип. 9, 2019. С.203-212.
3. Мазур С.А., Прилуцький А.М. Сільський туризм як перспективний напрям розвитку внутрішнього туризму. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6122>
4. Бондар Ю., Легінькова Н. Екотуризм як важлива складова стратегії сталого розвитку України. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України». *Збірник наукових праць. Кропивницький*. ЛА НАУ, 2019. С. 338-346.
5. Сердюкова О.М. Сутність сільського зеленого туризму. *Економіка та держава*. 2014. № 3. С. 87-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2014_3_22 (дата звернення: 17.03.2021).
6. Биркович В.І. Сільський зелений туризм - пріоритет розвитку туристичної галузі України. *Стратегічні пріоритети*, 2008. № 1 (6). С. 138-143.
7. Тимчук С. Екологічний туризм як напрям соціально-економічного розвитку сільських територій. *Національна і регіональна економіка*. Вісник ТНЕУ, 2016. № 1. С. 35-41.
8. Trusova, N.V., Kurylov, Y.Y., Hranovska, V.Hr., Prystemskyi, O.S., Krykunova, V.M. & Sakun, A.Zh. (2020). The imperatives of the development of the tourist services market in spatial polarization of the regional tourist system. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 29(2), 565–582. <https://doi.org/10.30892/gtg.29215-490>
9. Бойко В.О. Розвиток зеленого туризму у південному регіоні. Підприємництво в аграрній сфері: глобальні виклики та ефективний менеджмент: *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції у 2 ч.* (с. 65-68). 12-13 лютого 2020, Запоріжжя, Україна: ЗНУ.
10. Boiko, V. O. Green tourism as a perspective direction for rural entrepreneurship development. Scientific approaches to modernizing the economic system: vector of development: collective monograph. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020. pp. 1-18.
11. Бойко В.О., Драгота І.П. Глемпінг – ексклюзивний туристичний продукт сьогодення. *The 1 International Science Conference on Multidisciplinary Research*, January 19 – 21, 2021, Berlin, Germany. pp. 208-210.
12. Бойко В. О., Ключник А. В., Півньова Л. В. (2020). Зміцнення конкурентоспроможності підприємств екологічного (зеленого) туризму. *Вісник Херсонського Національного Технічного Університету*. №3. С. 213-222. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.3.28>
13. Екотуризм у світі. URL:<https://we.org.ua/rizne/ekoturizm-u-sviti/>
14. Бойко В. О. Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Агросвіт*. 2020. № 22. С. 58–65. DOI: [10.32702/2306-6792.2020.22.58](https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.22.58)
15. Romanenko, Y. O., Boiko, V. O., Shevchuk, S. M., Varabanova, V. V., & Karpinska, N. V. Rural development by stimulating agro-tourism activities. *International Journal of Management*, 2020. № 11(4), С. 605-613. doi:10.34218/IJM.11.4.2020.058
16. Купріянич І.П., Дорош А.Й., Салюта В.А. Фактори впливу на розвиток сільського зеленого туризму як малого підприємництва в Україні. *Економіка природокористування і сталий розвиток*, 2019. № 6 (25). С. 100-106.

17. Бойко В.О. Екологічний туризм: проблеми, перспективи та шляхи розвитку. Економіка, фінанси, управління: наукові підходи та практика реалізації: *Зб. матеріалів здобувачів вищої освіти і молодих вчених III Всеукраїнської науково-практичної конференції / за ред. Танклевської Н.С.* (с. 19-21). 11 березня 2020, м.Херсон: ХДАУ.

18. Oleksii LYULYOV, Yana US, Tetyana PIMONENKO, Aleksy KWILINSKI, Tetyana VASYLIEVA, Nataliya DALEVSKA, Jan POLCYN and Viktoriia BOIKO “ The Link Between Economic Growth and Tourism: Covid-19 Impact” Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA), ISBN: 978-0-9998551- 5-7, 4-5 November 2020, Granada, Spain.

19. Kyrylov, Y., Hranovska, V., Boiko, V., Kwilinski, A., & Boiko, L. (2020). International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine’s Integration into the Global Tourism Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(12), 303. <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>

References.

1. Ecosphere (2020), “Eco invisible. Ecological tourism and where to find it”, available at: <https://ecosphere.press/2020/09/01/eko-nevidal/> (Accessed 16 March 2021).

2. Posokhov, I.S. and Sahaidachna, A.V. (2019), “Prospects of the development of ecological tourism in Ukraine”, *Bulletin of KhNU named after V.N. Karazin. Series “International relations. Economics. Country studies. Tourism”*, vol. 9, pp. 203-212.

3. Mazur, S. and Prylutskyi, A. (2018), “Rural tourism as a prospective direction development of domestic tourism”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6122>

4. Bondar, Y. and Leginkova, N. (2019), “Ecotourism as an important component of the strategy of sustainable development of Ukraine”, *Materialy V Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii “Teoretychni i prykladni napriamky rozvytku turyzmu ta rekreatsii v rehionakh Ukrainy”*, Zbirnyk naukovykh prats [Proceedings of the V International scientificpractical conference “Theoretical and applied directions of tourism and recreation in the regions of Ukraine”. Collection of scientific works], LA NAU, Kropyvnytskyi, Ukraine, pp. 338-346.

5. Serdyukova, O.M. (2014), “The essence of rural green tourism”, *Economy and state*, [Online], vol. 3, pp. 87-90, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2014_3_22 (Accessed 16 March 2021).

6. Byrkovych, V.I. (2008), “Rural green tourism - a priority for the development of the tourism industry of Ukraine”, *Strategic priorities*, vol. 1, no. 6, pp. 138-143.

7. Tymchuk, S. (2016). “Ecological tourism as a trend in social and economic development of rural territories”, *National and regional economies. Bulletin of TNEU*, vol.1, pp. 35-41.

8. Trusova, N.V. Kyrylov, Y.Y. Hranovska, V.Hr. Prystemskyi, O.S. Krykunova, V.M. and Sakun, A.Zh. (2020), “The imperatives of the development of the tourist services market in spatial polarization of the regional tourist system”, *GeoJournal of Tourism and Geosites*, vol. 29(2), pp. 565–582. <https://doi.org/10.30892/gtg.29215-490>

9. Boiko, V.O. (2020), Rozvytok zelenoho turyzmu u pivdennomu rehioni [The development of green tourism in the southern region]. *Podpriemnytstvo v ahraryi sferi: hlobalni vyklyky ta efektyvnyi menedzhment: Materialy I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii u 2 ch.* [Entrepreneurship in the agrarian sector: global challenges and effective management: Proceedings of the 1st International scientific practical conference in 2 parts], ZNU, Zaporizhzhia, Ukraine, 12-13 feb, pp. 65-68.

10. Boiko, V. O. (2020), “Green tourism as a perspective direction for rural entrepreneurship development”. Scientific approaches to modernizing the economic system: vector of development: collective monograph, Liha-Pres, Lviv-Toruń, pp. 1-18.

11. Boiko, V.O. and Drahota, I.P. (2021), “Glamping is an exclusive tourism product of the present”. *The 1st International Science Conference on Multidisciplinary Research*, Berlin, Germany, January 19 – 21, pp. 208-210

12. Boiko, V. O. Kliuchnyk, A. V. and Pivnova, L. V. (2020), “Increasing competitiveness of enterprises of ecological (green) tourism”. *Bulletin of Kherson National Technical University*, vol. 3, pp. 213-222. <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2020.3.28>

13. we.org.ua (2021), “Ecotourism in the world”, available at: <https://we.org.ua/rizne/ekoturizm-u-sviti/> (Accessed 18 March 2021).

14. Boiko, V. (2020), “Rural green tourism in Ukraine: problems and prospects”, *Agrosvit*, vol. 22, pp. 58–65. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.58

15. Romanenko, Y. O. Boiko, V. O. Shevchuk, S. M. Barabanova, V. V. and Karpinska, N. V. (2020), “Rural development by stimulating agro-tourism activities”, *International Journal of Management*, vol. 11(4), pp. 605-613. doi:10.34218/IJM.11.4.2020.058

16. Kuprianchik, I. Dorosh, A. and Saliuta, V. (2019), “Factors of impact on rural green tourism development as a small entrepreneurship in Ukraine”, *Economics of nature management and sustainable development*, vol. (25), pp. 100-106.

17. Boiko, V.O. (2020), “Ecological tourism: problems, prospects and ways of development”, *Ekonomika, finansy, upravlinnia: naukovi pidkhody ta praktyka realizatsii: Zb. materialiv zdobuvachiv vyshchoi osvity i molodykh vchenykh III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii / za red. Tanklevskoi N.S.* [Economics, finance, management: scientific approaches and implementation practice: Coll. materials of applicants for higher education and

young scientists of the III All-Ukrainian scientific-practical conference], KSAU, Kherson, Ukraine, 11 march, pp. 19-21.

18. Lyulyov, O. Us, Y. Pimonenko, T. Kwilinski, A. Vasylieva, T. Dalevska, N. Polcyn, J. and Boiko, V. (2020), "The Link Between Economic Growth and Tourism: Covid-19 Impact", *Proceedings of the 36th International Business Information Management Association (IBIMA)*, Granada, Spain, 4-5 November.

19. Kyrylov, Y. Hranovska, V. Boiko, V. Kwilinski, A. and Boiko, L. (2020). "International Tourism Development in the Context of Increasing Globalization Risks: On the Example of Ukraine's Integration into the Global Tourism Industry", *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 13(12), 303. <https://doi.org/10.3390/jrfm13120303>

Стаття надійшла до редакції 27.03.2021 р.